

LYKKKE

side 14

**Brandsår
bruger blod**
side 4-7

Ny rejsekarantæne
side 9

**Høfeber –
hvad gør jeg?**
side 10-11

Et slag i ansigtet

Min far havde været bloddonor, indtil han fik for højt blodtryk, og jeg husker en juleaften, lige før vi skulle til bords, hvor han blev ringet op af sygehuset og bedt om at komme og give blod. Min farmor var bloddonor, indtil hun faldt for aldersgrænsen. Så idéen om at melde sig var ikke fremmed, og i mange år havde jeg tænkt på, at jeg også skulle være donor – det blev bare ikke rigtigt til noget.

Som 28-årig blev jeg endelig bloddonor! Og den første gang var helt forfærdelig. Dette skyldtes dog hverken nåle, for lidt væske, nervøsitet eller andet, men det simple faktum, at jeg får hovedpine af at have hovedet nedad.

For at sone min langsommelighed med at melde mig som bloddonor besluttede jeg, at jeg ville forsøge at få en ny donor med, hver gang jeg selv skulle give blod. Det var et godt forsæt, da det jo viser sig, der er mange, der ligesom jeg ofte har tænkt, at de da også skal se at få meldt sig, men bare ikke lige får det gjort. Det er således gennem årene lykkedes mig at få mobiliseret seks personer, hvoraf kun den ene ikke kunne bruges som donor på grund af for små blodårer.

Efter nogle år blev det svært at ramme et sted, hvor der rent faktisk kom blod ud af mig, og som regel forlod jeg blodbanken med plaster på begge arme og en enkelt gang endog uden at være kommet af med noget blod. Efterfølgende blev det derfor én bestemt person, som tappede mig, da hun altid kunne finde mine årer og stikke et sted, hvor blodet ville flyde. Det søde blodbankpersonale undskyldte altid at måtte stikke flere gange, mens jeg undskyldte mine uterlige blodårer.

I juni 2009 påbegyndte jeg et udredningsforløb i forbindelse med milde symptomer, jeg havde været indlagt med 13 år tidligere, og jeg kom derfor i karantæne.

5. marts 2010 fik jeg diagnosen sklerose. En diagnose, der var meget overraskende, da jeg 'ikke er syg'. Det slog benene væk under mig. Da spørgsmål om fremtidsudsigter ikke kan besvares konkret, endte jeg med det lavpraktiske spørgsmål om, hvorvidt jeg kunne fortsætte som bloddonor, da jeg jo hverken har symptomer eller får medicin. Jeg spurgte to neurologer og min praktiserende læge, som alle mente, det ikke ville være nogen forhindring, da sklerose ikke smitter. I den noget forvirrede periode umiddelbart efter diagnosen, betød det faktisk noget, at jeg troede, jeg kunne blive ved med at yde mit bidrag.

Det blev der dog lavet om på i blodbanken, hvor jeg bad om at tale med blodbankens læge for at bekræfte, at jeg kunne fortsætte. Lægen var ikke til stede i blodbanken, så personen i modtagelsen ringede til lægen, som gav den nedslående besked om, at det var permanent udelukkelse. Det var et slag i ansigtet. Den modtagende person bad mig blive, mens hun fik mine data registeret, hvorefter hun sagde tak for hjælpen.

Jeg forlod blodbanken for sidste gang med tårerne løbende ned ad kinderne. Det blev til 19 gange.

Venlig hilsen
Heidi, Slagelse

Donorklommen er en serie med input fra Donor Nyts læsere. Teksterne skildrer donorerens dagligdag, sjove episoder i blodbanken, særlige be-

givenheder og meget andet, som donorerne oplever. Har du en god historie til "Donorklommen", så send den til donor-nyt@bloddonor.dk

Hvad er op – og hvad er ned?

Medierne skriger tit og ofte, at der er mangel på blod! Det får naturligvis en masse gode donorer til at strømme til blodbankerne, hvor de så får at vide, at der da er blod nok.

Bloddonorerne i Danmark og de lokale donorkorps skriger tit og ofte, at der er mangel på blod-donorer, hvilket får danskerne til at strømme til blodbanken, hvor de får at vide, at der da er donorer nok.

Men hvad er egentlig op og ned i denne sag?

Først kan vi aflive myten om, at der er mangel på blod i Danmark. Det er ganske enkelt ikke sandt. I Danmark er der 237.000 donorer, der hver kommer i blodbanken halvanden gang om året – i gennemsnit. Dette antal donorer er fint for et land som Danmark, der har verdensrekorden i blodforbrug.

Nogle gange sker det dog, at der er et meget stort blodforbrug i enkelte blodbanker, hvorefter lægerne går ud og siger, at de gerne ser, at der møder lidt flere donorer op i blodbanken, så lagrene igen kan blive fyldt op. Men det er ikke for at skabe

panikagtige scener, hvor man forestiller sig tomme hylder i blodbanken og døende patienter på operationsstuerne. Faktisk er det blot en venlig henstilling om, at man skal huske sin tid til tapning.

Mangel på bloddonorer?

Det næste er historien om mangel på bloddonorer. Det er faktisk både rigtigt og forkert. Hvis vi ser på tallene for i dag, er der lige tilpas med donorer i Danmark. Men måske har du, kære donor, netop afleveret den sidste portion blod i banken og er på vej på donorpension. Derfor skal de lokale donorkorps ud og finde en erstatning for dig. Der er omkring 25.000 personer om året, der går på donorpension. Men at skulle finde donorer for at erstatte nyligt afgangede er bestemt ikke det samme som at sige, at der er mangel på donorer.

For nu at blive rigtig spidsfindig, så er der måske nogle donorer, der har hørt, at hospitalerne sparer på blodet, hvilket får blodforbruget til at falde. Det er også rigtigt, men det gør ikke, at der skal være færre donorer i

fremtiden end i dag. Faktisk ser vi gerne en lille stigning i antallet af donorer. Disse skal tappes lidt sjældnere, end donorerne gør i dag. Det er med andre ord lige så vigtigt at stå til rådighed for blodbanken, som det er at blive tappet fire gange om året. Nogle vil kalde det en overkapacitet af donorer, mens andre vil kalde det rettidig omhu. Sagen er nemlig den, at vi formodentlig om cirka ti år vil se en kraftig stigning i blodforbruget, da befolkningen som helhed bliver ældre. Hvis ikke vi har donorer nok til at matche denne stigning, risikerer vi mangel på blod på hospitalerne.

Opfordringen er derfor, at I som donorer går ud og finder en ny donor i ny og næ, for så vil der også være blod nok i fremtiden.

Mange venlige hilsner fra

Mikkel Dybted Andersen
Presse- og kommunikations-
ansvarlig

Livet ændret med et snif

Kedsomhed og mangel på penge til en ordentlig rus fik alvorlige konsekvenser for den dengang 18-årige Bjørn Brodersen.

Tekst: Mikkel Dybtved Andersen
Foto: Kirstine Saad, Rigshospitalet og Mikkel Dybtved Andersen

Det, der skulle have været en billig rus, blev et blodigt mareridt for den nu 24-årige Bjørn Brodersen, som en onsdag aften i efterårsferien 2005 fik ændret sit liv fra normal HTX-studerende til brandsårspatient:

– Der lød et wrouf, husker Bjørn, som umiddelbart efter tænkte:
– Det var lige præcis det, der ikke måtte ske!

Han og fire venner havde netop sniffet en masse lightergas, da en af pigerne valgte at tænde en cigaret. Det fik lejligheden til at eksplodere.

Hurtig assistance

Til trods for store flammer efter gasekspllosionen får de fem unge mennesker kæmpet sig hen til naboen:

– Der bliver ringet efter hjælp, og vi kommer under bruseren, fortæller Bjørn, der allerede fra første sekund kan se, at han er kommet meget slemt til skade:

– Huden er allerede ved at falde af mine arme og hænder, siger han og forklarer, at det faktisk ikke gør særlig ondt:

– Men psykisk ved jeg, at det her må gøre rigtig ondt.

Inden for ti minutter er redningsmandskabet fremme, og Bjørn og en enkelt af vennerne bliver kørt direkte til traumecenteret på Rigshospitalet:

– Det går stærkt, husker Bjørn, der blev kørt med politieskorte de 50 kilometer fra Frederiksværk til København på omkring 20 minutter.

Værst for Bjørn

Ved ankomsten til Rigshospitalet kigger Bjørn på uret på stuen og

registrerer, at klokken nu er 20.45 onsdag aften. Herefter bliver han lagt i narkose og vågner først op fredag morgen.

– Jeg har rigtig ondt og kan ikke tale, da jeg ligger i respirator, siger han og forklarer, at han havde meget svært ved at tale, selv da respiratoren var blevet fjernet fredag formiddag:

– Det er en stor slange, der er klemt ind mellem stemmelæberne, så det tog lidt tid, inden jeg kunne snakke igen, siger Bjørn, der også erindrer, at noget af det første, han tænkte efter narkosen, var, hvilken etage han var på, og at det her nok tog lidt mere end et par dage – måske nærmere en god uges tid.

Men der skulle gå meget længere, for Bjørn er den af de fem, der er kommet værst til skade, og han har anden- og tredjegradsforbrændinger på cirka 26 procent af kroppen:

Bjørn Brodersens forvandling fra brandsårspatient til normalt udseende mand.

Første billede er taget cirka 15 dage efter ulykken, andet billede er et halvt år efter ulykken, og tredje billede er taget godt fem år efter ulykken.

Venstre side af Bjørns ansigt har fået en helt ny laserbehandling, og her er arvævet næsten forsvundet.

– En procent svarer til en flad hånd, så jeg er svært forbrændt, forklarer han.

To hårde uger

De næste to uger ligger Bjørn i sengen, mens sårene langsomt begynder at hele:

– Det er nogle lange dage, for jeg er helt pakket ind og kan ikke bruge mine hænder, husker Bjørn, der roser personalet på Rigshospitalet:

– De er virkelig søde derinde, og det tager jeg hatten af for, hver gang jeg fortæller andre om mine oplevelser, siger han. Der er også internet på stuen, så det er muligt at snakke med vennerne:

– Mine forældre skrev chatbeskederne for mig, så tiden gik nogenlunde, siger han. Men ud over at ligge helt stille og vente, så har Bjørn forfærdelig ondt:

– Forestil dig, at du har brændt dig på noget kogende vand, og at det ikke holder op med at gøre ondt, selv om der kommer vand på – sådan er det at have store forbrændinger. Bjørn ligger i et sterilt rum på brandsårsafdelingen, og smerterne varer ved frem mod den første operation.

Operation mod smerter

Præcis på 14. dagen efter eksplosionen kommer Bjørn under kniven, hvor lægerne skræller al den forbrændte og døde hud af armene,

hænderne og i et bælte rundt om livet.

For at dække de store blødende sår bliver der taget hud fra steder, hvor Bjørn ikke er forbrændt, herunder fra lårene, ryggen og lysken.

På forhånd har lægerne bestilt fem liter blod til operationen, og det får Bjørn til at tænke:

– Hvis et menneske har fire til fem liter blod i kroppen, så er det godt nok voldsomt, at der bliver gjort så meget blod klar.

Under operationen bløder det kraftigt fra Bjørns sår, men i alt får han kun behov for omkring to en halv liter:

– Det er en meget mærkelig fornemmelse at få blod fra andre mennesker ind i sin krop, funderer Bjørn.

Umiddelbart efter den første operation har han mærkbart færre smerter fra brandsårene.

Forsinket hjemkomst

Efter en række operationer, hvor Bjørn langsomt begynder at få hud på de forbrændte områder igen, går helingen så godt, at der allerede på 25. dagen er tegn på, at han skal hjem. Men som det ofte er tilfældet ved brandsår, så går der betændelse i sårene.

– Det koster lige nogle ekstra operationer og mange ekstra dage på hospitalet, siger Bjørn, der først bliver udskrevet efter 48 dage. I den periode har han ad seks omgange

fået i omegnen af syv liter blod.

End ikke efter hjemkomsten har Bjørn det særlig godt, da de mange operationer med efterfølgende arvæv gør ondt.

Kosmetik og eftertanke

I årene efter er Bjørn en flittig gæst på Rigshospitalets plastikkirurgiske afdeling. En masse små indgreb gør, at han i dag er ved at få et pænt udseende igen.

Hvis man møder ham på gaden, skal man faktisk kigge en ekstra gang, hvis man skal se, at han har været uhyrligt forbrændt. Ikke nok med at der er en masse ny hud på Bjørn – der er også kommet en ny person ud af ham efter ulykken:

– Jeg tænker meget mere over tingene og er helt anderledes taknemmelig over livet, siger han og uddyber, at han sætter større pris på folk – og navnlig forældrene:

– Jeg har i hvert fald lært, at det kan være en rigtig god idé at lytte til, hvad forældrene siger, for tit og ofte har de jo ret, smiler han eftertænksomt.

Afbrækket i skolegangen gjorde, at Bjørn ikke fik færdiggjort sin HTX. Til gengæld er han næste år udlært som elektriker, og i forhold til lightergas siger han:

– Det fik ligesom en ret brat afslutning, så det holder jeg mig fra... ♦

Over 100 donorer til én ulykke

At blive forbrændt er en af de mest smertefulde ulykker, man kan komme ud for. Mange brandsårs-patienter får rigtig meget blod – men først når den livstruende forbrænding er under kontrol.

Tekst: Mikkel Dybtved Andersen
Foto: Kirstine Saad, Rigshospitalet

De fleste mennesker har prøvet at få en ordentlig solskoldning, og alle ved, at det på ingen måde er en rar oplevelse. Heldigvis er det kun meget få, der oplever at få en alvorlig forbrænding, hvor store dele af huden er brændt væk eller har antaget en pap-lignende overflade, der er et sted mellem hvid, gul og brun i farven. Ved en tredjegradsforbrænding er vævet dødt og gør ikke ondt, men det gør alle områder, der grænser op til den alvorlige forbrænding.

Et langt brusebad

Når en patient kommer med store

brandsår, er en af de første væsentlige behandlinger at få skyllet med vand, der både er smertestillende og sikrer, at brandskaden ikke breder sig. Hvis patienten også er forbrændt i ansigtet, vil der være risiko for, at ansigtet og de øvre luftveje hæver. Hævelse af de øvre luftveje er farlig, da den kan medføre, at patienten ikke kan trække vejret. Lægerne kan derfor lægge et rør i luftvejene, så patienten kan komme i respirator. Herefter består behandlingen af et langt brusebad:

– Vi har tre håndbrusere, og så går vi ellers i gang med at skylle de ramte områder, forklarer Kirsten Eriksen, der er overlæge på Rigshospitalets anæstesi- og operationsklinik, og pointerer, at vandet skal

være så varmt som muligt – uden at patienten oplever smerte:

– Ellers vil brusebadet, der varer to til fire timer, gøre patienten alt for kold, siger overlægen.

Væsken forsvinder

Når kroppen bliver forbrændt, er det ikke selve forbrændingen, der er farlig, men derimod kroppens reaktion mod traumat:

– Der siver en masse væske ud i vævet fra de forbrændte områder, og derfor skal patienterne have utrolig meget væske tilført, hvis de skal overleve, fortæller Henrik Rottensten, der er afdelingslæge på Rigshospitalets anæstesi- og operationsklinik.

En mand, der vejer 100 kg og

FØRSTEGRADESFORBRÆNDING

Huden bliver rød, og det gør ondt. Forbrændingen er dog kun overfladisk, og behandlingen foregår med vand, der er så varmt, som patienten kan holde til. Helst omkring 35 grader, så man ikke bliver alt for nedkølet.

ANDENGRADSFORBRÆNDING

Her danner huden blærer, der ligner vabler. Under vablerne er huden fugtig og rød. Denne forbrænding er meget smertefuld. Man har oftest behov for lægehjælp, hvis man skal være sikker på at komme igennem helingen uden synlige mén. Nogle andengradsforbrændinger er så alvorlige, at der skal opereres.

TREDJEGRADESFORBRÆNDING

Særdeles alvorlig forbrænding, hvor huden er en blanding mellem brun, hvid, gullig og tør på overfladen, der tilmed kan føles som hårdt papir. Forbrændingen gør ikke ondt, da nerverne er brændt væk, men i områderne tæt på tredjegradsforbrændingerne vil patienten opleve stærke smerter. Huden er ødelagt, og man skal opereres.

Læs mere på brandsaar.dk

« Et typisk brandsår på benet. Huden, hvor der er småhuller, er transplanteret fra et andet sted på kroppen.

» Brandsårpatienterne ligger i denne seng og bliver skyllet i mange timer.

er forbrændt på 50 procent af kroppen, skal have 20 liter ekstra væske i løbet af det første døgn. Da man ikke kan drikke så meget væske, og mange af patienterne er bedøvede, gives væsken i drop.

Kredsløbet står af

Det er altid svært at vurdere, hvor stor en forbrænding en person kan holde til. Det kommer helt an på, hvilken tilstand patienten ellers er i. Det spiller også en rolle, om patienten har været udsat for farlige gasser.

– Patientens alder er i dag ikke længere en vigtig faktor, hvor vi også ser ældre mennesker løbe maraton, siger Henrik Rottensten og uddyber, at en person, der er i god form med et sundt kredsløb, vil have meget større chance for at overleve en større brandskade end en person, der har hjerte-kar-sygdomme.

Kredsløbet er en uhyre vigtig medspiller. De, der ikke overlever, dør af et kredsløbskollaps, hvor kroppens organer bryder sammen et efter et.

Blod og kosmetik

Den sidste fase af den akutte behandling er operationer, hvor kirurgerne skærer den døde hud væk og erstatter den med hud fra et ikke forbrændt sted på patientens krop:

– Det bløder både fra de steder, vi skærer død hud væk, og fra de steder, vi tager ny hud fra, så her kan vi få brug for rigtig meget blod, forklarer Kirsten Eriksen. Under en operation kan patienten have brug for op til 50 liter blod. Dermed får patienten hjælp fra over 100 donorer inden for de få timer, operationen varer.

Når lægerne melder, at der kommer en patient med et brandsår, klargør blodbanken et blodprodukt for hver procent af kroppen, der har taget skade. Der bliver brugt blodprodukter fra alle hylder, da patienterne har brug for røde blodlegemer, blodplader, plasma og de mere særegne blodprodukter.

– Vi kan kun sige, at vi har et utrolig godt samarbejde med blodbanken, siger Kirsten Eriksen

og uddyber, at lægerne også ved brandsår forsøger at minimere blodforbruget. Derfor er operationslægerne i løbende kontakt med blodbanken.

Lang proces

Processen med at genskabe hud og et fornuftigt udseende tager lang tid, og det er ikke unormalt, at man bliver opereret gentagne gange i årene efter ulykken.

Men end ikke i denne fase er patienten i sikkerhed, for med åben adgang til store sår er der andre risici:

– Når man først har overlevet brandulykken, er det farligste en massiv infektion i de mange sår, siger Henrik Rottensten.

Nogle gange vil menene fra et brandsår næsten forsvinde, men det sker ikke uden god hjælp:

– Uden blodkomponenter til patienterne kunne vi ikke lave de store brandsårsoperationer, forklarer Henrik Rottensten, der derfor sender en stor tak til de mange donorer, der kommer og afleverer en portion blod i banken. ♦

Når aftalen er i hus

Blodbankerne oplever tit, at donorer ikke møder op eller må afvises uden at blive tappet.

Tekst:
Mikkel Dybived Andersen

At drive en blodbank er det samme som at køre en velsmurt maskine. Alt skal helst køre på skinner, hvis det tappede blod skal bruges optimalt:

– Hvis der er donorer, der ikke møder op til tapning, kommer vi til at mangle de blodportioner i beholdningen, og det personale, der skulle have tappet, står med ledige hænder, siger Karen Leidesdorff Madsen, der er ledende lægesekretær i blodbanken på Rigshospitalet, og uddyber:

– For at sikre en stabil beholdning er vi meget afhængige af, at de donorer, der har en tid, også kommer til tapning.

Forkølelse og influenza

I løbet af vinteren har flere blodbanker reageret på, at der er mange donorer, som er udeblevet fra tapningen. Men der er næsten altid en god forklaring:

– Hvis man bliver syg, skal man ikke møde op, men det vil hjælpe os meget, hvis man melder afbud så hurtigt som muligt, beder Karen Leidesdorff Madsen. Dermed har blodbankerne mulighed

for at finde andre donorer.

Har man for eksempel haft influenza eller forkølelse, kommer man i karantæne i op til to uger. Dermed er det oplagt allerede den første sygedag at ringe og melde sig syg i blodbanken, hvis man har en tid til tapning de næste par uger.

Spise og drikke

Et andet helt klassisk spørgsmål i blodbanken er, om donor har husket at få noget at spise og drikke inden tapningen. Hvis donoren ikke kan svare bekræftende på dette, kan vedkommende risikere at blive sendt hjem igen. Så har donor spildt sin tid, og blodbanken mangler en værdifuld portion blod til at behandle syge mennesker med.

– Derfor er det vigtigt, at man husker at få spist og drukket, inden man kommer, siger Karen Leidesdorff Madsen og pointerer, at det især gælder, når en tapning ligger tidligt om morgenen.

Om eftermiddagen skal donorer være opmærksomme på, at de kan være dehydrerede, hvis de kun har drukket te og kaffe i løbet af dagen.

Årsagen er, at der er en langt

mindre risiko for, at man bliver utilpas, hvis man har spist og drukket på forhånd.

Medicin

Langt størstedelen af alle typer medicin giver en eller anden karantæne i blodbanken. Derfor er det en stor hjælp, hvis man fortæller, hvilke typer medicin man har taget for nylig, når blodbanken ringer eller skriver.

Det er også muligt selv at undersøge, om medicinen giver karantæne. Dette gøres på min.medicin.dk, hvor alle typer medicin er registreret. En simpel søgning med medicinnavn i søgefeltet giver blandt andet de donorrelaterede oplysninger.

Pas på dig selv

Efter en tapning er det også vigtigt at være opmærksom. Man bør blive i blodbanken i omkring 10 minutter efter tapningen. Men også i de første par dage efter tapningen kan donor hjælpe blodbanken:

– Hvis man bliver syg eller sløj, så ring til blodbanken, for så kan lægen vurdere, om der kan være risiko for smitte via blodportionen, understreger Karen Leidesdorff Madsen. ♦

Karantæne i Europa

Bloddonorer skal passe på, hvis de rejser til Sydeuropa.

Tekst: Mikkel Dybtved Andersen

Grafik: Datagraf

Donorer vil hen over sommeren blive spurgt, om de har rejst til visse områder i Italien, Grækenland og Centraleuropa.

Årsagen er, at der er risiko for at blive smittet med vestnilfeber, der bliver spredt via myg.

Hvis man har rejst i et af karantæneområderne i perioden fra 1. april til 30. november, får man 28 dages karantæne.

På kortet er det muligt at se, hvor man som donor vil blive ramt af en karantæne, men det er vigtigt at slå fast, at grænserne kan ændre sig hen over sommeren, hvis der bliver konstateret vestnilfeber i nye områder.

Om sygdommen

Virusset, der giver anledning til vestnilfeber, kaldes vestnilvirus og overføres ved myggestik. Myggene stikker både fugle, dyr og mennesker, og visse fuglearter kan have meget virus i blodet uden at blive syge.

Har en myg først bidt en smittet fugl og derefter et menneske, er der stor risiko for, at smitten vil brede sig til mennesket.

I fire ud af fem tilfælde mærker man som menneske ikke, at man er smittet.

De, der bliver syge, vil opleve, at de i løbet af to til ti dage får en hurtigt stigende

feber, kulderystelser, hovedpine og andre smerter. Nogle smittede vil også opleve udslæt på kroppen.

Langt de fleste smittede vil hurtigt blive raske igen, mens der i et tilfælde ud af 150-320 tilfælde vil optræde alvorlige komplikationer i form af hjernebetændelse.

Vestnilvirus kan i sjældne tilfælde være livstruende. ♦

UNDGÅ MYGGESTIK

Der findes ingen vaccine eller anden medicinsk forebyggelse mod vestnilfeber, så det bedste råd er at passe på ikke at blive stukket af myg. Dette kan gøres med langærmede t-shirts og bukser samt myggebalsam.

Snuesæsonen er over os

Mange mennesker med høfeber, astma eller andre allergier tror, at de ikke kan blive donorer, men reglerne er ændret, så mange godt kan give blod.

I Tekst: Mikkel Dybtved Andersen

Allergi betyder overfølsomhed og skyldes, at kroppen har dannet allergi-antistoffer. Når man har allergi, er man overfølsom over for et eller flere stoffer, allergener, der får kroppen til at reagere med en allergisk reaktion.

Pollen, husstøvmider, lægemidler, dyr, insekter og fødevarer er eksempler på allergener, som kan medføre en allergisk reaktion. Allergi kan være arvelig men er også i høj grad miljøbetinget og består som regel i mange år – ofte hele livet.

Hurtig reaktion

Den allergiske reaktion kommer som regel inden for minutter eller få timer efter, at en person er udsat for allergenet, og kroppens reaktioner kan være alt fra milde til meget alvorlige:

- Høfeber med næsekløe og eventuelt tilstoppet næse, kløe i øjne, ører og i halsen er de sædvanligste reaktioner.
- Hævet, kløende udslæt i huden kaldet nældefeber. Det ses som en hvid nælde med rødme

omkring (som et myggestik) til større hævede plamager på kroppen.

- Astma med besværet og nogle gange pibende vejrtrækning eller hoste.
- Irritation af mave og tarmkanal, hvilket kan vise sig som mavesmerter og opkastninger.
- Allergisk chok, hvor blodårerne pludseligt udvider sig, hvilket får blodtrykket til at falde. Det medfører, at man kan besvime.

Patienten kan blive syg

Hvis en bloddonor har allergi, kan vedkommende blive udelukket fra tapning, hvis tapningen kan skade donoren eller den patient, der skal have blodet. Der er enten tale om karantæne eller permanent udelukkelse.

Donorblod kan være skadeligt for andre, fordi det kan indeholde allergi-antistof, som kan overføres til patienten, der efterfølgende kan få en allergisk reaktion. Derfor er det vigtigt, at donorer inden tapning fortæller personalet i blodbanken om eventuelle allergier.

Høfeber er ingen hindring

Folk med høfeber kan sagtens tappes i de perioder, hvor de er symptomfrie, hvilket de fleste er i vinterhalvåret. Men donorer kan også tappes i sommermånederne, hvis de er symptomfrie ved brug af medicin til lokal behandling såsom astmaspray, næsespray eller øjendråber. Hvis der skal piller til at holde høfebereren væk, får man kortvarig karantæne.

Personer, der forsøger at komme af med deres høfeber ved hjælp af hyposensibilisering/desensibilisering, kommer i karantæne i tre dage efter hver dosis.

Karantæne reglerne ved høfeber gælder også andre typer allergier såsom pollen-, støvmide- og pelsdyrs-allergi.

Astma og udelukkelse

Som ved høfeber må astmapatienter gerne tappes, hvis de kan holde sig symptomfrie med medicin til lokal behandling. Men hvis der er tale om astma, der behandles permanent med tabletter eller indsprøjtninger, skal man vurderes af lægen i blodbanken.

Det giver permanent udelukkelse, hvis man har haft et allergisk chok, som typisk ses i alvorlige tilfælde af fødevarer-, insekt-, latex- og lægemiddelallergi. Donorer med milde grader af disse former for allergi kan blive tappet, hvis de ikke længere har reaktioner over for de givne stoffer. Det kan en praktiserende læge undersøge med en priktest, hvor huden bliver udsat for små mængder allergen.

Eksem i albuebøjningen

En lidt mere tydelig form for reaktion ses ved eksem, der kan være udbredt på kroppen. Dette giver dog kun karantæne, hvis der er udslæt ved eller i nærheden af det sted, hvor tappekanylen skal gennem huden. Karantænen skyldes, at bakterier trives godt i eksemhud, hvilket kan medføre, at blodportionen bliver forurenset med bakterier. ♦

ALLERGEN

Et stof, der kan fremkalde allergi ved dannelsen af allergiantistoffer i kroppen.

ASTMA

En kronisk betændelsestilstand i lungerne med gentagne anfald af åndenød, hoste og hvæsende vejrtrækning. Astma kan udløses af de stoffer, man er allergisk over for. Astmaanfald kan desuden fremprovokeres af stoffer, der virker uspecifikt irriterende på luftvejene og af infektioner i luftvejene.

ALLERGISK CHOK

En akut reaktion i kroppen, der viser sig ved lavt blodtryk og høj puls og fører til, at man besvimer. Kan i meget svære tilfælde have dødelig udgang. Kan udløses af for eksempel insektstik (især bier og hvepse), latex, lægemidler og fødevarer. Kaldes også for kredsløbschok, anafylaktisk chok eller en anafylaktisk reaktion.

HYPOSENSIBILISERING

Udføres ved indsprøjtning i underhuden af meget små mængder af det allergen, man er overfølsom over for. Mængden af allergen øges ganske langsomt over en periode. På den måde bliver kroppen vænnet til stoffet, og man får færre symptomer. Giver karantæne i tre døgn efter hver dosis.

Læs mere om astma og allergi på astma-allergi.dk

Studiet breder sig

Efter et enkelt år har Det Danske Bloddonorstudie meget stor tilslutning fra landets donorer.

Tekst:
Mikkel Dybved Andersen

På blot et år har cirka 32.000 bloddonorer meldt sig til Det Danske Bloddonorstudie, der på sigt bliver det største bloddonorstudie i verden, og det skaber glæde:

– Det er ganske fantastisk, at så mange allerede har meldt sig, siger Henrik Ullum, der er overlæge i Rigshospitalets blodbank og en af idémændene bag Bloddonorstudiet.

Indtil videre er det kun donorer i Region Hovedstaden og i Region Midtjylland, der kan komme med i Studiet, men på sigt vil alle landets donorer kunne komme med:

– Vi har fået foreløbige tilsagn om deltagelse fra alle fem regioner, så jeg vil tro, at det er et spørgsmål om tid, før alle donorer bliver spurgt, vurderer Henrik Ullum.

Få siger nej

Donorerne i de to regioner, hvor Studiet i øjeblikket er sat i gang, bliver spurgt, om de har lyst til at deltage, og ifølge Henrik Ullum vil de fleste være med:

– Vi får kun nej fra nogle få

procent – så langt de fleste vil meget gerne være med. Det er sammenlignet med andre studier en helt fantastisk opbakning.

Mens flere og flere donorer støtter op om projektet, så har administratorerne travlt. Således er der blevet ansat en studentermedhjælp, og Henrik Ullum er netop tildelt en forskningsbevilling fra Rigshospitalet, der tillader ham at arbejde med Studiet i omkring halvdelen af hans arbejdstid:

– I øjeblikket er vi ved at få sat system i den automatiske aflæsning af spørgeskemaerne, forklarer lægen, der sammen med sine kolleger snart kan gå i gang med en statistisk bearbejdning af de mange oplysninger.

Tal kommer snart

Til sommer vil lægerne bag Studiet fortælle om deres første erfaringer på en stor kongres i Lissabon, og det forventes, at der vil blive lyttet:

– Vi har skabt et af de billigste, men allerstørste bloddonorstudier i verden, så jeg forventer, at der vil blive lyttet godt efter, fortæller Henrik Ullum, der i første omgang skal fortælle om selve opstarten af

Studiet samt om infrastrukturen bag:

– Men jeg vil tro, at vi kan komme med flere stærke videnskabelige data fra næste vinter, så det bliver rigtig spændende, siger Henrik Ullum.

Interessant forskning

Hvad der gemmer sig af potentielle forskningsmuligheder i Det Danske Bloddonorstudie er endnu uvist. I første omgang fokuserer forskerne på, hvordan bloddonorenes helbred er sammenlignet med resten af befolkningens, samt om antallet af tapninger kan have en gavnlig effekt på donorenes sundhed.

På lidt længere sigt kan der måske undersøges for, om der er faktorer i blodet, som gør, at folk donerer blod få eller mange gange:

– Mulighederne er utrolig mange, og det er jo det interessante med Studiet, siger Henrik Ullum, der hen over de næste år jævnligt vil medvirke i Donor Nyt for at fortælle, hvad der præcist kommer ud af Studiet. ♦

Læs mere på dbds.dk

Motion og maraton

Jeg er i øjeblikket ved at træne, så jeg kan løbe en maraton til sommer. Er der noget, jeg som bloddonor skal være opmærksom på i den forbindelse?

Hilsen Frederikke

Kære Frederikke
Undersøgelser har vist, at man allerede fire dage efter en tapning præsterer på samme niveau som før tapningen. Så der er ikke noget til hinder for, at du bliver tappet under din optræning til maraton.

Vedrørende maraton er det ikke helt sikkert, at det er det samme, der gælder, så for en sikkerheds skyld vil jeg anbefale dig at holde en måneds pause før dit maratonløb.

Tappepausen efter løbet vil afhænge af, hvordan du har det. Nogle er friske igen efter en uge, mens det for andre tager noget længere tid.

Når du bliver tappet, mister du cirka 250 mg jern, og jernmangel gør, at du hurtigere bliver træt i

dine muskler og reducerer din udholdenhed. Derfor bør du sikre dig, at dit jerndepot er i orden.

Venlig hilsen
Karin Magnussen
Overlæge

Tatovering - og hvad så?

Jeg kunne egentlig godt tænke mig at blive bloddonor, men jeg får jævnligt nye tatoveringer. Så jeg kunne godt tænke mig at høre, hvor lang pause der er efter hver tatovering?

Stikkende hilsner
fra Pia

Kære Pia
Du får seks måneders karantæne, hver gang du har fået en ny tatovering. Det skyldes, at du kan være blevet udsat for en smitterisiko. Blandt andet har det vist sig, at man kan være blevet smittet med leverbetændelse i forbindelse med tatovering.

Samme karantæne gives i øvrigt også i forbindelse med piercing, skarifikation og efter akupunktur, der ikke er udført af en læge.

Med venlig hilsen
Mikkel Dybtved Andersen
Kommunikationsansvarlig

Dobbelt protektorlykke

Tekst og foto:

Mikkel Dybved Andersen

Som de fleste nok ved, fik Bloddonorenes protektor, Kronprins Frederik, tvillinger, som blev født på Rigshospitalet lørdag den 8. januar.

Hvad de færreste nok ved, er, at det faktisk var blodbanken på Rigshospitalet, der stod for udsmykningen, da tvillingerne sammen med far og mor skulle hjem fredag den 14. januar.

Sådan har det været ved alle de kongelige fødsler, siden prins Nikolai kom til verden i 1999.

Således også denne gang, hvor en god håndfuld ansatte brugte nogle timer fredag eftermiddag på at puste flere hundrede balloner op, så det kedelige loft ved hovedindgangen kunne få lidt kulør.

I den anledning var Donor Nyt naturligvis på pletten, og derfor skal vores læsere heller ikke snydes for billeder af oppyntningspersonalet samt et enkelt foto af den stolte far. ♦

Over halvdelen er meget unge

Unge mennesker får ofte skældud, da de anses for at være dovne, egocentrerede eller ligefrem ligeglade med alt. Det er dog en sandhed med modifikation, for det viser sig, at over halvdelen af alle nye donorer i løbet af 2010 var under 25 år. Hele 52,9 procent af de nytilkomne donorer var i alderen mellem 17 og 25 år.

– Siden vi begyndte at lave statistik over de nyilmeldte donorer, har tallet aldrig været så højt, siger Jesper Villumsen, der er generalsekretær for Bloddonorerne i Danmark. I løbet af forsommeren 2011 vil Bloddonorerne i Danmark offentliggøre den samlede landsstatistik over donorer og tapninger for 2010. ♣

Mystisk sidste tapning

Den nu 67-årige Elsebeth Grube Andersen oplevede noget ganske særligt, da hun for et par måneder siden kom i blodbussen for sidste gang. Helt præcist udspiller historien sig den 11. januar – altså den 11.1.11. Men ikke nok med det, for Elsebeth Grube Andersen kiggede ubevidst på klokken, da hun udfyldte sit spørgeskema. Klokken var 11.11. Da donoren med de mange 1-taller ligger på briksen, udbryder sygeplejersken:

– Jamen, det er jo tapning nummer 111. Og sådan kan det gå til, at ens sidste tapning i blodbanken går hen og bliver en meget talrig oplevelse. ♣

Foto: Bent Houge Laursen

Elsebeth Grube Andersen oplevede unaturligt mange 1-taller i forbindelse med sin sidste tapning.

Booking på nettet

I Silkeborg og Århus kan donorerne selv booke tid til tapning via internettet, mens den nye teknologi venter i resten af landet. Blodbanker og tappesteder i Region Hovedstaden er i fuld gang med at udvikle et lignende system og forventer at kunne tage det i brug i løbet af få måneder. Når det træder i kraft, vil cirka halvdelen af landets donorer kunne booke tid samt få tilsendt huske-mails, så aftalen ikke bliver glemt. ♣

Donor Nyt nr. 98
42. årgang · april 2011

Udgivet af:
Bloddonorerne i Danmark
Vesterbrogade 191
1800 Frederiksberg C
Tlf. 7013 7014
Fax 7013 7010
donor-nyt@bloddonor.dk
www.bloddonor.dk

Ansvarshavende redaktør:
Jesper Villumsen

Redaktion:
Mikkel Dybtved Andersen
Michael Bach Ipsen
Mette Skovmand Juul
Stine Mandrup Lund
Karen Leidesdorff Madsen
Karin Magnussen
Malou Rode

Lægefaglige konsulenter:
Karin Magnussen og Ellen Taaning

Design og tryk: Datagraf
Trykt på svanemærket papir
Forside: Mikkel Dybtved Andersen
Gengivelse af Donor Nyt er velkomment
med kildeangivelse.
Oplag: 225.000
ISSN nr: 0902-2643

Næste udgivelse: juni 2011

Vidste du, at:

Tekst:

Mikkel Dybtved Andersen

- ♦ Et barn på tre år har omkring en liter blod i kroppen, mens en voksen har et sted mellem fem og seks liter.
- ♦ Blod er rødt, fordi det indeholder røde blodlegemer, som har deres farve fra det jernholdige hæmoglobin.
- ♦ Nogle insekter har grønt blod, mens det hos skaldyr er blått.
- ♦ Det er kun hunmyggen, der gider suge menneskeblod. Hanmyggen lever af nektar og blomstersaft.
- ♦ Røde blodlegemer kan ved den rette temperatur holde sig 35 dage i blodbanken, mens blodpladerne kun kan holde sig i syv dage. Plasma kan i frossen tilstand holde sig i to år.
- ♦ Efter tapningen filtrerer blodbanken de hvide blodlegemer fra.
- ♦ Der er mindst 500 gange så mange røde blodlegemer, som hvide.
- ♦ Mænd har tykkere blod end kvinder.
- ♦ Hver dag bliver der lavet 100 billioner hvide blodlegemer i en menneskekrop! Men hvis det er nødvendigt, kan der laves endnu flere.
- ♦ Sammenlagt har en voksen mindst 50.000 km blodårer i kroppen.
- ♦ Hjertet på en voksen pumper næsten fem liter blod rundt i kroppen hvert minut. Det svarer til 7.000 liter blod om dagen.

DN 98/2011

donortilmelding

ER DU **SUND OG RASK, 17 INDTIL 60 ÅR GAMMEL, VEJER MINDST 50 KG OG KAN TALE OG LÆSE DANSK, KAN DU BLIVE BLODDONOR.**
BRUG DENNE KUPON, SEND EN SMS MED TEKSTEN **BLOD** TIL 1299*, ELLER MELD DIG PÅ **BLODDONOR.DK**

Navn _____
Gade _____
Postnr. _____ By _____
E-mail _____
CPR-nr. _____ Telefonnr. _____

Ønsker at blive bloddonor/tappet i _____ (Stednavn)

* Normal SMS-takst, Noteme.dk

VESTERBROGADE 191 • 1800 FREDERIKSBERG C

Sendes ufrankeret
Bloddonorerne
betaler porto'en

Bloddonorerne i Danmark
+++ 11387 +++
0893 Sjælland USF B